

29.10.2014

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi

Valtionvarainministeriö
markus.rahkola@vm.fi; olli-pekka.rissanen@vm.fi

Lausuntopyyntö LVM/1518/03/2014

VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN LAUSUNTO VAHVASTA SÄHKÖISESTÄ TUNNISTAMISESTA JA SÄHKÖISISTÄ ALLEKIRJOITUKSISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA VALTIONEUVOSTON ASETUSLUONNOKSESTA

Väestörekisterikeskus lausuu pyynnöstä seuraavaa:

Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta

Yleistä

Väestörekisterikeskus (VRK) esittää yleishuomiona esitykseen, että terminologiaa tulisi selkeyttää. Esityksessä on nyt käytetty useita eri termejä saman käsitteen kuvaamiseen. Esityksessä tulisi täsmentää esimerkiksi tunnistuspalvelu- käsitteen käyttöä siten, että siinä tuotaisiin selkeästi esiin, milloin puhutaan tunnisteiden liikkeellelaskijasta ja milloin palvelun tarjoajasta.

VRK:n näkemyksen mukaan esityksessä tulisi huomioida seuraavat seikat, joita esityksessä ei ole tällä hetkellä huomioitu ollenkaan tai niitä ei ole huomioitu riittävässä määrin. Tunnistusvälinettä/varmennetta sähköisesti haettaessa uusi haettu tunniste/varmenne ei saisi olla voimassa pidempään kuin tunniste, jolla se on haettu ellei hakijaa tunnisteta välinettä luovutettaessa. Palveluntarjoajalla, joka hyväksyy sähköisen tunnisteiden/varmenteiden palveluissaan, tulisi olla mahdollisuus halutessaan tarkistaa luottamuksen todentamiseksi esimerkiksi hakemistoista tunnisteiden myöntämiseen liittyvä ”ketjutus” (esim. tunniste 1 valtion varmenne, haettu poliisilta; tunniste 2 pankkitunniste, haettu valtion varmenteella; tunniste 3 mobiilivarmenne, haettu pankkitunnisteella; tunniste 4 googletunniste, haettu mobiilivarmenteelle jne.). Tunnisteketjuun kuuluvien tunnisteiden elinkaaren hallintaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota esimerkiksi kuolemantapauksissa ja silloin, kun tunnisteketjussa joku tunniste on suljettu esimerkiksi tunnistustietojen virheellisyyden tai väärinkäytösten (identiteetti on varastettu) vuoksi. Henkilökorttia ja passia sekä niillä olevaa laatuvarmennetta (valtion varmenne), tulisi voida hakea poliisihallituksen ohjeen mukaisesti sähköisesti heikommalla varmenteella, mikäli hakija tunnistetaan henkilökohtaisesti varmennealustaa luovutettaessa.

29.10.2014

Esityksessä todetaan: ”Nykytilanteessa tunnistuspalveluita tarjoavat pankkitoimijat eivät hyväksy toisten tunnistuspalveluiden tarjoajien tunnistusvälineitä. Tästä on seurannut, että käyttäjä tarvitsee useita eri tunnistusvälineitä esimerkiksi ollessaan useamman kuin yhden pankin asiakas. Tämä on johtanut myös siihen, että sähköisten palveluiden tarjoajat, erityisesti julkinen sektori, joutuu tekemään erilliset sopimukset kaikkien eri tunnistuspalvelun tarjoajien kanssa mahdollistaakseen sähköisen asiointin kaikkien tunnistuspalveluiden asiakkaille. Ehdotuksessa tunnistuspalveluiden tarjoajat veloitetaan hyväksymään ja edelleen välittämään sähköisiin palveluihin toisten tunnistuspalveluiden tarjoajien tunnistusvälineet. Tällöin käyttäjä ei tarvitsisi esimerkiksi useita tunnistusvälineitä ja sähköisten palvelun tarjoajien ei tarvitsisi solmia useita erillisiä sopimuksia, mikä vähentäisi moninkertaisesta sopimisesta koituvia kustannuksia.”

Yhtenä esityksessä asetettuna tavoitteena on, että kansalaisen hallussa olevalla vahvalla sähköisellä tunnistusvälineellä voi asioida kaikissa sellaisissa yksityisen sektorin palveluissa, joissa käyttäjän vahva tunnistaminen on välttämätöntä sekä kaikissa julkisen sektorin tuottamissa palveluissa. VRK esittää tarkennettavaksi, että vahva tunnistaminen ei ole pakollista kaikissa julkisissa palveluissa, vaan ainoastaan niissä, joissa se on välttämätöntä.

Esityksen mukaan tunnistuspalveluiden tarjoajat sopivat siitä, että kukin luottaa toisen tunnistuspalvelua tarjoavan toimijan tunnistusvälineisiin, jolloin kaikilla hyväksytyillä tunnistusvälineillä voi tunnistautua sähköisiin palveluihin. Tästä seuraa, että sähköisten palveluiden tarjoajalle riittää yksi sopimus valitsemansa tunnistuspalvelun tarjoajan kanssa, jonka jälkeen sähköisen palvelun tarjoaja voi saada kaikki vahvan tunnistusvälineen omistavat kansalaiset potentiaaliseksi asiakkaakseen. Ehdotuksessa ei kuitenkaan ehdoteta säädettäväksi sähköisen palvelun tarjoajan pakosta hyväksyä eri tunnistuspalveluita, vaan sähköisen palvelun tarjoaja voi valita, mitkä tunnistuspalvelut se hyväksyy.

Esityksen mukaan luottamusverkoston myötä yksi vahvan sähköisen tunnistamisen väline tarjoaisi kuluttajalle pääsyn lukuisiin erilaisiin sähköisiin palveluihin. Kuluttajalla jäisi valinnanvapaus itselleen sopivimman tunnistusvälineen valintaan tai mahdollisesti useiden tunnistusvälineiden rinnakkaiseen käyttöön.

Esityksessä ehdotetut muutokset viranomaisten toimintaan eivät vaikuttaisi viranomaisten keskinäisiin toimivaltasuhteisiin tai kuluttajien tai yritysten asemaan ja oikeuksiin, koska sähköisten tunnistuspalvelujen tarjoajien luottamusverkostoon liittyminen on vapaaehtoista.

VRK:n näkemyksen mukaan esitykseen on hieman epäselvästi ja ristiriitaisesti kirjattu mahdollisuus kirjautua Suomessa tarjottaviin yksityisen ja julkisen sektorin sähköisiin palveluihin kaikilla Suomessa käytössä olevilla vahvan sähköisen tunnistamisen välineillä. Mikäli tavoitteena on yhden tunnistusvälineen toimintamalli, sääntelyn pitäisi olla velvoittavampaa.

Esityksen tavoitteena on edistää rakennettavan luottamusverkoston avulla riittävän turvallisten varmenteitten yhteistä käyttöä sähköisissä asiointipalveluissa. Se, mitä varmenteita sähköisen asiointipalvelun tarjoaja hyväksyy palveluihinsa, jää kuitenkin nykyiseen tapaan tämän tahon päätettäväksi. Tämä on sinänsä perusteltua mm. elinkeinotoiminnan vapauden näkökulmasta. VRK pitää kuitenkin tärkeänä, että uudessa toimintamallissa kaikki luottamusverkostoon

29.10.2014

hyväksytyt tunnistuspalvelujen tarjoajat myös veloitetaan hyväksymään toistensa myöntämät, riittävän turvataso varmenteet, luottamusverkoston lisäksi omista sähköisissä asiointipalveluissaan.

Esityksessä todetaan, että luottamusverkoston avulla luodaan edellytykset lisääntyvälle kilpailulle tunnistuspalveluiden markkinoilla, mikä johtaisi terveeseen hintakilpailuun ja siten esimerkiksi julkishallinnon tunnistuspalveluiden tarjonta ei monopolisoituisi yhdelle tunnistuspalveluiden tarjoajalle. VRK toteaa, että luottamusverkostoa koskevan sääntelyn tulee olla sellaista, ettei se mahdollista tunnistuspalveluiden tarjonnan monopolia yksityisellä eikä julkisella sektorilla.

Esityksessä viitataan sähköisesti todennettuun henkilöllisyyteen eri yhteyksissä, mm. seuraavassa asiayhteydessä: "Ensitunnistuksen perusteella hakijalle voidaan myöntää tunnistusväline, johon sähköisesti todennettu henkilöllisyys liitetään. Näin myönnettyä sähköisesti todennettua henkilöllisyyttä ei voida pitää rajatun asiakasjoukon sähköisenä tunnistusvälineenä." VRK esittää terminologian tarkennusta tältä osin, sähköisellä henkilöllisyydellä tarkoitetaan sähköisessä muodossa olevia henkilöä koskevia ja yksilöiviä tunnistetietoja, vahvan sähköisen tunnistamisen väline sisältää em. tunnistetiedot.

Sähköisen tunnistusvälineen käytön osalta esityksessä ehdotetaan, että jokaisen tunnistuspalvelun tarjoajien välillä siirrettävän käyttäjän yksilöivän tiedon osalta tulee tehdä käyttäjän voimassaolotarkastus VRK:n tuottamasta tarkastuspalvelusta (sulkulistapalvelusta). Tarkastuspalvelun on tarkoitus olla maksuton. VRK esittää terminologian tarkennusta siten, että tämän uudenlaisen tarkastuspalvelun yhteydessä ei käytettäisi hallituksen esityksessä lainkaan termiä sulkulistapalvelu, koska sekaannus varmenteiden voimassaolon tarkistamiseen käytettävään sulkulistapalveluun on ilmeinen.

Edelleen esityksessä ehdotetaan väestötietojärjestelmään talletettujen henkilötietojen hyödyntämistä aikaisempaa laajemmin ja pakollisena toiminnallisuutena siten, että tunnistuspalvelun tarjoajan ja sähköisiä allekirjoituksia tarjoavan varmentajan on hankittava ja päivitettävä tunnistuspalvelun tarjoamiseksi tarvitsemansa tiedot väestötietojärjestelmästä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että jokaisen tunnistustapahtuman yhteydessä tunnistuspalvelun tarjoajan olisi tarkastettava VRK:n ylläpitämästä palvelusta, että henkilön yksilöivä tieto on käytössä (ns. haltijan voimassaolotarkistus). Tällä tarkoitetaan käytännössä sitä, että tieto siitä, onko tunnistusvälineen haltija VTJ:än rekisteröity, elossa oleva henkilö, tarkistettaisiin uudesta erikseen suunniteltavasta ja toteutettavasta palvelusta. Odotettavissa olevien suurien käyttövolyymien (esim. hallituksen esityksessä mainittu 400 miljoonaa vuotuista tunnistustapahtumaa) takia tällainen uusi palvelu edellyttää VRK:lta investointeja riittävän palvelukapasiteetin omaavaan teknisen infrastruktuurin rakentamiseksi. Arvioidut kustannukset on mainittu jäljempänä kappaleessa *Taloudelliset vaikutukset*. Olemassa olevaa VTJ:tä tämä erillinen palvelu ei rasittaisi, koska palveluun voitaisiin välittää oleelliset henkilötietojen muutokset vain yhden kerran, eli silloin kun varmenteen haltijan statukseen vaikuttava muutos kuten henkilötunnuksen passivointi (ei kovin yleinen tapahtuma) tai kuolintieto rekisteröidään VTJ:än.

Esityksen mukaan luottamusverkoston ohjeista, kuten hallinnollisista käytännöistä, teknisistä rajapinnoista sekä siirtohinnoittelusta, esitettäisiin säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella.

29.10.2014

VRK esittää, että asetukset ja ohjeet erotetaan toisistaan ja asetukset luottamusverkoston ohjeista korvattaisiin asetuksella luottamusverkostosta.

Lisäksi VRK ehdottaa, että esityksen kappale 2.2 korvattaisiin. Valtion nykyisiä tunnistuspalveluja/-ratkaisuja tarjotaan ja kehitetään ja ne ovat saatavissa muiden palvelujen rinnalla.

Taloudelliset vaikutukset

VRK lausuu, että VRK:lle asetettavien lisävelvoitteiden osalta on varmistettava voimaantulosäännöksissä säädetty ajan riittävyys uusien tehtävien toimeenpanemiseen. VRK esittää lisäksi huomioitavaksi, että muutosten yhteydessä ja VRK:lle osoitettavien uusien tehtävien hoitamiseksi tarvittavat henkilöresurssit ja taloudelliset resurssit tulee huomioida.

VRK:n näkemyksen mukaan esityksessä tulisi myös kiinnittää enemmän huomiota lain taloudellisiin vaikutuksiin kuluttajan osalta. Esimerkiksi jos jokaisella liittymänhaltijalla on tulevaisuudessa käytössään pankkitunnisteen lisäksi mobiilivarmenne, kuluttajien kustannukset VRK:n käsityksen mukaan, päinvastoin kuin esityksessä on arvioitu, kasvaisivat eivätkä pienentyisi.

Erityisesti on huomioitava, että arvion laatiminen käytettävissä olevassa ajassa ja tulevan sulkupalvelun toiminnallisuuden ylimalkainen kuvaus sekä puutteelliset määritykset vaikuttavat arvion tarkkuuteen. Tarkennamme antamaamme arviota määritysten tarkentuessa.

VRK:n alustavan arvion mukaan esityksen mukaisten palvelujen tuottamisen rahoitustarve olisi seuraava:

- Infrastruktuurin ja palvelun perustamiskustannukset (investointi) arviolta n. 700 000 €
- Käyttöpalvelu (24/7/365/99,97%) ja sovellusylläpito arviolta n. 600 000 € / vuosi
- VTJ:n tietopalvelujen maksuttomaksi muuttumisesta aiheutuva vuosittainen tulonmenetys vuoden 2014 volyymilla (31 miljoonaa luovutettua yksikköä syyskuun loppuun mennessä) n. 350 000 – 400 000 € (tätä tulonmenetystä ei synny, mikäli palvelujen maksuttomuutta koskevaa säännöstä ei anneta)
- Volyymien kasvaessa lisäkustannuksia voi syntyä myös VTJ:n käyttöpalvelumenoihin.

Esityksessä vaikuttaa olevan epä johdonmukaisuutta VTJ:n tietojen käytöstä perittävien maksujen osalta. Hallituksen esityksen yleisperusteluissa mainitaan (s. 11), että VTJ:än talletettuihin tietoihin perustuvan, jokaisen tunnistustapahtuman yhteydessä käytettävän tarkastuspalvelun on tarkoitus olla maksuton, mutta toisaalta 7 §:ä koskeissa yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 17) todetaan samaa palvelua koskien, että "Väestötietojärjestelmään tallennettujen tietojen käyttökustannuksista säädetään Väestörekisterikeskusta koskevassa maksuasetuksessa." Kyseinen maksuasetus on annettu valtion maksuperustelain sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain nojalla, mistä säädöksistä lähtien kysymyksessä pitäisi olla liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet, mikä ilmeisimmin ei ole ollut esityksen tarkoitus.

29.10.2014

Kyseisessä 7 § pykälässä tulisi siis edelleen, kuten aikaisemminkin, säätää myös siinä tarkoitettujen palvelujen maksujen perusteista. Koska selkeästi on tarkoitus ja varmasti konseptin toimivuuden kannalta välttämätöntäkin, tulisi jokaisen tunnistustapahtuman yhteydessä tehtävät tunnistusvälineen haltijan voimassaolotarkistukset säätää maksuttomiksi. Sen sijaan tunnistusvälineen luomisen ja käyttöön antamisen yhteydessä suoraan VTJ:stä haettavat ja luovutettavat tiedot tulisi säätää julkisoikeudellisina suoritteina hinnoiteltavaksi, kuten aikaisemminkin on ollut.

Tunnistusvälineiden haltijoiden tietojen jatkuvan päivittämisen osalta ei tule antaa mitään uutta säätelyä, vaan tässä sovellettaisiin muuten olemassa olevia säädöksiä ja niiden pohjalta määrättyjä hintoja – käytännössä kysymyksessä on pankkien ja teleoperaattorien asiakasrekisterien päivitykset, jotka ovat VRK:n nykyisiä liiketaloudellisin perustein hinnoiteltuja palveluita ja sellaisina tärkeitä VTJ:n jatkuvuuden mahdollistavia rahoituslähteitä, ja joidenka kustantamista valtion budjetista ei ole pidettävä mitenkään tarkoituksen- tai oikeudenmukaisena.

VRK huomauttaa, että 7 § yksityiskohtaisiin perusteluihin on jäänyt maininta sen 3 momentista, joka olisi sisältänyt VTJ-palvelujen maksuja koskevan säädöksen.

Sähköisen tunnistamisen ja luottamuspalvelujen asetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 910/2014, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2014, sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta (eIDAS-asetus) on tullut voimaan 17.9.2014 ja sitä sovelletaan 1.7.2016.

eIDAS-asetusta sovelletaan jäsenmaiden rajat ylittävään ja vastavuoroiseen sähköiseen tunnistamiseen, mutta ei yksityisen sektorin tunnistamisratkaisuihin lukuun ottamatta sähköisen tunnistamisen menetelmille asetettavia turvatasoja. Suomessa vahvaan sähköiseen tunnistamiseen käytettävien laitteiden tulee vastata unionin tasolla asetettaviin vaatimuksiin ja olla riittävän turvallisia kuitenkin siten, ettei niiden käytettävyys kuluttajan tai palvelun tarjoajien näkökulmasta kärsi.

Sähköistä tunnistamista ei käsitellä eIDAS-asetuksessa samalla tavoin kuin muita luottamukseen perustuvia sähköisiä palveluja, koska sähköiset tunnisteet kuuluvat kansallisen toimivallan alaan. Tästä johtuen asetuksessa keskitytään maiden rajat ylittävään sähköisten tunnistamismenetelmien vastavuoroiseen tunnistamiseen ja hyväksymiseen sekä siihen kytkeytyvään sähköisen tunnistamisen järjestelmien ilmoittamiseen ja jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön.

eIDAS-asetus ei edellä esitettyä lukuun ottamatta rajoita sähköiseen tunnistamiseen liittyvää kansallista säätelyä. Kansallisessa lainsäädännössä tulee tunnistusvälineiden säätelyn osalta erityisesti huomioida, että kansalliset tunnistusvälineet täyttävät EU-lainsäädännön mukaiset turvasov vaatimukset. Nykyiset pankkitunnisteet eivät täytä näitä turvasov vaatimuksia. Kansalliseen lainsäädäntöön nyt tehtävissä muutoksissa tulee

29.10.2014

huomioida niiden yhteensopivuus myöhemmin tehtäviin, mm. turvasovaatimukseen liittyviin, muutoksiin.

Sähköisen tunnistamisen ja luottamuspalvelujen asetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 910/2014, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2014, sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta (eIDAS-asetus) on tullut voimaan 17.9.2014 ja sitä sovelletaan 1.7.2016.

eIDAS-asetusta sovelletaan jäsenmaiden rajat ylittävään ja vastavuoroiseen sähköiseen tunnistamiseen, mutta ei yksityisen sektorin tunnistamiskäytäntöihin lukuun ottamatta sähköisen tunnistamisen menetelmille asetettavia turvasojaja. Suomessa vahvaan sähköiseen tunnistamiseen käytettävien laitteiden tulee vastata unionin tasolla asetettaviin vaatimuksiin ja olla riittävän turvallisia kuitenkin siten, ettei niiden käytettävyys kuluttajan tai palvelun tarjoajien näkökulmasta kärsi.

Sähköistä tunnistamista ei käsitellä eIDAS-asetuksessa samalla tavoin kuin muita luottamukseen perustuvia sähköisiä palveluja, koska sähköiset tunnisteet kuuluvat kansallisen toimivallan alaan. Tästä johtuen asetuksessa keskitytään maiden rajat ylittävään sähköisten tunnistamismenetelmien vastavuoroiseen tunnistamiseen ja hyväksymiseen sekä siihen kytkeytyvään sähköisen tunnistamisen järjestelmien ilmoittamiseen ja jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön.

eIDAS-asetus ei edellä esitettyä lukuun ottamatta rajoita sähköiseen tunnistamiseen liittyvää kansallista sääntelyä. Kansallisessa lainsäädännössä tulee tunnistusvälineiden sääntelyn osalta erityisesti huomioida, että kansalliset tunnistusvälineet täyttävät EU-lainsäädännön mukaiset turvasovaatimukset. Nykyiset pankkitunnisteet eivät täytä näitä turvasovaatimuksia. Kansalliseen lainsäädäntöön nyt tehtävissä muutoksissa tulee huomioida niiden yhteensopivuus myöhemmin tehtäviin, mm. turvasovaatimukseen liittyviin, muutoksiin.

Pykäläkohtaiset esitykset

2 § Määritelmät

VRK esittää pykälän yksityiskohtaisia perusteluita täsmennettäväksi, luottamusverkostossa sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajat eivät yksinään muodosta teknistä ja hallinnollista verkostoa.

Lisäksi VRK esittää määritelmiin lisättäväksi tunnistustapahtuman, sähköisen ensitunnistamisen sekä uuden tarkastuspalvelun määritelmät.

6§ Henkilötietojen käsittely

29.10.2014

Pykälän mukaan tunnistuspalvelun tarjoajan ja sähköisiä allekirjoituksia tarjoavan varmentajan tulee tarkistaessaan hakijan henkilöllisyyden vaatia hakijaa ilmoittamaan henkilötunnuksensa.

VRK pyytää tässä yhteydessä huomioimaan, että jos henkilö tunnustetaan henkilökohtaisesti henkilön esittämästä fyysisestä asiakirjasta, niin hakijan ilmoittama henkilötunnus tulee tällöin kyseeseen. Jos kuitenkin kyseessä on tunnusteen/varmenteen hakeminen sähköisesti ja tässä yhteydessä tapahtuva henkilöllisyyden ja henkilötunnuksen tarkistaminen, ei henkilötunnusta ilmoita hakija, vaan henkilöllisyys ja henkilötunnus tarkistetaan sähköisesti voimassaolevan tunnusteen myöntäjältä/väestötietojärjestelmästä. Lisäksi VRK pyytää esityksessä huomioimaan, että hakijalla voi olla suomalainen henkilötunnus, ulkomainen henkilötunnus tai ei ollenkaan henkilötunnusta ja tästä huolimatta tunnusteen/varmenteen myöntäminen on mahdollista vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 17 §:n nojalla.

7 § Väestötietojärjestelmän tietojen käyttäminen

Pykälän mukaan tunnistuspalvelun tarjoajan ja sähköisiä allekirjoituksia tarjoavan varmentajan on hankittava ja päivitettävä tunnistuspalvelun tarjoamiseksi tarvitsemansa tiedot väestötietojärjestelmästä. Tunnistuspalvelun tarjoajan on tarkastettava jokaisen tunnistustapahtuman yhteydessä VRK:n ylläpitämästä palvelusta, että henkilön yksilöivä tieto on käytössä.

VRK esittää, että pykälässä säädettäisiin yhdenmukaisesti voimassa olevan sääntelyn kanssa väestötietojärjestelmän henkilötiedoista eikä väestötietojärjestelmän tiedoista. Väestötietojärjestelmästä tarvittavat tiedot ovat nimenomaan henkilötietoja eikä muita väestötietojärjestelmässä olevia tietoja.

Lisäksi VRK pyytää selventämään esityksessä, että kuinka usein tunnistuspalvelun tarjoajan ja sähköisiä allekirjoituksia tarjoavan varmentajan on päivitettävä tunnistuspalvelun tarjoamiseksi väestötietojärjestelmästä tarvitsemansa tiedot. Onko päivitys tehtävä kerran kuukaudessa, kerran vuodessa, vain tunnistetta/varmennetta myönnettäessä vai aina väestötietojärjestelmän tietojen päivittyessä eli VRK:n muutostietopalvelua hyödyntäen?

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ehdotetun 2 momentin mukaan tunnistuspalvelun tarjoajan on tarkastettava VRK:n ylläpitämästä palvelusta, että henkilön yksilöivä tieto on käytössä. Momentissa ehdotetaan siis säädettäväksi sulkulistatarkistuksesta, joka tulee tehdä jokaisen välitettävän tunnistussanomien osalta.

Viitaten aikaisemmin esitettyyn, VRK pyytää selkeyttämään terminologiaa niin, että sekaannuksen vaaraa olemassa oleviin, aivan toisentyypisiin esim. varmenteiden sulkulistapalveluihin ei ole. Samalla huomautetaan, että henkilön kuollessa hänen tietojensa ei poisteta väestötietojärjestelmästä.

Lisäksi VRK toteaa, että ilmoitusvelvollisuuden sisältävää lainsäädäntöä kuolemansyyn selvittämisestä tulisi muuttaa. Tavoitteena pitäisi VRK:n näkemyksen mukaan olla, että tieto kuolemasta voitaisiin ilmoittaa väestötietojärjestelmään heti, kun vainajan henkilöllisyydestä ja kuolinajasta on voitu varmistua. Ilmoittamista ei siis pitäisi sitoa hautausluvan antamiseen.

29.10.2014

Tällöin sähköisen tunnistamisen kannalta riskinä pidettävää henkilön todellisen kuolinhetken ja kuolintiedon VTJ:än rekisteröimisen pitkää viivettä (tyypillisesti muutamia viikkoja) voitaisiin huomattavasti lyhentää.

12 a § *Tunnistuspalvelun tarjoajien verkosto*

Pykälän 1 momentin mukaan tunnistuspalvelun tarjoajan tehdessä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 10 §:n mukaisen ilmoituksen Viestintävirastoon, liittyy tunnistuspalvelun tarjoaja osaksi luottamusverkostoa.

VRK:n näkemyksen mukaan sääntely on ristiriidassa sen esityksessä todetun kanssa, että sähköisten tunnistuspalvelujen tarjoajien luottamusverkostoon liittyminen on vapaaehtoista.

Pykälän 2 momentin mukaan tunnistuspalvelun tarjoajien on noudatettava sellaisia hallinnollisia käytäntöjä, jotka mahdollistavat tunnistuspalveluita tarjoavien ja niitä hyödyntävien palveluntarjoajien tarjoamien palveluiden yhteentoimivuuden.

VRK toteaa, etteivät pelkät hallinnolliset käytännöt takaa palveluiden teknistä yhteentoimivuutta, vaan teknistä rajapintadokumentaatiotakin on oltava saatavilla.

Sähköisissä palveluissa, joissa voidaan olettaa edellyttävän käyttäjän vahvaa sähköistä tunnistamista ja tuntemista, voi palvelun tarjoaja päättää palveluun hyväksyttävät sähköiset tunnistusvälineet. Tunnistuspalveluiden tarjoajan on tarjottava sähköisten palveluiden tarjoajille tekninen ja hallinnollinen mahdollisuus hyväksyä kaikki käytettävissä olevat tunnistuspalvelut.

VRK:n näkemyksen mukaan esityksessä tulisi avata enemmän mitä tarkoitetaan mainitulla teknisellä ja hallinnollisella mahdollisuudella.

Pykälän mukaan luottamusverkostossa tunnistuspalvelun tarjoaja ja tunnistuspalvelua hyödyntävä sähköisen palvelun tarjoaja vastaavat kumpikin tunnistustapahtumasta koituvista kuluista omalle tunnistuspalvelun tarjoajalleen. Tämä tarkoittaa, että sähköisen tunnistuspalvelun tarjoaja ja tunnistuspalvelua hyödyntävä sähköisen palvelun tarjoaja suorittavat korvauksen henkilön tunnistusta pyytäessään vain sille tunnistuspalvelun tarjoajalle, jonka kanssa on tehnyt sopimuksen.

VRK:n näkemyksen mukaan edellä esitetty on ristiriidassa sen esityksessä aiemmin todetun kanssa, että yksi sopimus mahdollistaisi tunnistustoiminnan ja siihen liittyvien korvausten suorittamisen useamman sähköisen palveluntarjoajan ja sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajan välillä.

Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan toimija, joka ei täytä lain 9 pykälässä tunnistuspalvelun tarjoajalle asetettuja vaatimuksia ei myöskään voi kuulua luottamusverkostoon. Mahdollisia väärinkäytöksiä valvoo Viestintävirasto ja lain 45 pykälän mukaan, jos tunnistuspalvelun tarjoaja rikkoo tätä lakia tai sen määräyksiä, voi Viestintävirasto velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Päätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella.

29.10.2014

VRK:n näkemyksen mukaan sääntelystä tulisi lisäksi käydä ilmi, että miten ja missä aikataulussa tieto mahdollisista väärinkäytöksistä välittyy muille luottamusverkoston jäsenille ja mitkä ovat heidän mahdollisuutensa reagoida.

17 § *Tunnistusvälineen hakijan tunnistaminen*

Pykälän 1 momentissa todetaan, että jos hakijalla on jo käytössään vahva sähköinen tunnistusväline, voidaan tässä laissa tarkoitettua tunnistusvälinettä hakea myös sähköisesti. VRK esittää tekstin tarkentamista siten, että *”jos hakijalla on jo käytössään vahva sähköinen tunnistusväline, voidaan tässä laissa tarkoitettua tunnistusvälinettä hakea myös sähköisesti hakijan voimassaolevalla vahvan sähköisen tunnistamisen välineellä.”*

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että 2 momentin osalta on korostettava, että sähköinen tunnistusväline voidaan myöntää myös muun valtion kuin Suomen myöntämiä virallisia henkilöllisyystodistuksia vasten, jos henkilön tiedot löytyvät väestötietojärjestelmästä. Näin voidaan varmistua siitä, että viranomainen on tarkastanut henkilön henkilöllisyyden osoittavat asiakirjat ja henkilön tiedot ovat tallennettu väestötietojärjestelmään.

Edellä esitetyn osalta VRK toteaa, että väestötietojärjestelmästä ja VRK:n varmennepalveluista annetun lain 66 §:n mukaan kansalaisvarmenne voidaan myöntää vain Suomen kansalaiselle sekä kotikuntalain mukaisesti Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomaalaiselle, jonka tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta. Lain 67 §:n mukaan VRK:n tuottama muu luonnollisen henkilön varmenne kuin kansalaisvarmenne voidaan myöntää vain Suomen kansalaiselle sekä kotikuntalain mukaisesti Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomaalaiselle, jonka tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta. VRK:n tuottama muu luonnollisen henkilön varmenne kuin kansalaisvarmenne voidaan erityisestä ja perustellusta syystä myöntää myös henkilölle, jonka henkilöllisyys on voitu luotettavasti todeta, mutta joka ei täytä muita edellä tarkoitettuja varmenteen myöntämisen edellytyksiä. Edellä esitetyn perusteella henkilön tietoja ei ole välttämättä tallennettu väestötietojärjestelmään ja tästä huolimatta hänelle myönnetään vahvan sähköisen tunnistamisen väline, joka on samassa asemassa kuin muu VRK:n myöntämä vahvan sähköisen tunnistamisen väline.

Väestötietojärjestelmästä ja VRK:n varmennepalveluista annetun lain 67 §:n kanssa ristiriitaista tietoa ilmenee myös esityksen kohdassa 3 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys*: ”Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista säädettyssä laissa tarkoitettu tunnistuspalvelun tarjoaja voi kieltäytyä myöntämästä henkilölle sähköistä tunnistusvälinettä, jos henkilön tietoja ei löydy väestötietojärjestelmästä. Henkilöille, joiden tietoja ei voitaisi tarkastaa väestötietojärjestelmästä, tarjottaisiin sähköisen tunnistamisen palveluja nykyisten tunnistuspalveluiden tarjoajien toimesta siten kuin heille tälläkin hetkellä tarjotaan sähköistä tunnistusvälinettä ja tunnistuspalveluja käytettäväksi liikkeelle laskijan omiin palveluihin tai muihin palveluihin, joihin sähköinen tunnistusväline on hyväksytty. Tällaisissa tapauksissa sähköistä tunnistusvälinettä ei voida käyttää vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista säädettyyn sähköiseen ensitunnistamiseen.”

29.10.2014

Pykälän 4 momentin mukaan olemassa olevan vahvan sähköisen tunnistusvälineen avulla on voitava hakea vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä. Lisäksi pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan 4 momentin osalta, että vastuukysymyksiä tarkasteltaessa on otettava huomioon, että tunnistuspalvelun tarjoajan myöntäessä voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetty tunnistusväline, on alkuperäinen ensitunnistus tehty tämän lain 17 pykälässä säädetyn mukaisesti.

Tässä yhteydessä VRK toteaa, ettei pankkien myöntämien tunnistusvälineiden haltijoiden osalta ole kaikissa tapauksissa tehty alkuperäistä ensitunnistusta/ensitunnistusta lain 17 pykälässä säädetyn mukaisesti. Tämä tulisi huomioida vastuukysymysten yhteydessä haettaessa tunnistusvälinettä sähköisesti. VRK:n näkemyksen mukaan nykyisillä pankin tunnistusvälineillä ei voisi hakea sähköisesti VRK:n laatuvarmennetta, laatuvarmennetoiminnalle asetetut vaatimukset eivät täytyisi. Lisäksi VRK toteaa, että henkilökortin ja passin laatuvarmennetta tulisi voida hakea poliisihallituksen ohjeen mukaisesti sähköisesti heikommalla varmenteella, mikäli hakija tunnistetaan henkilökohtaisesti varmennealustaa luovutettaessa.”

Pykälän 4 momentissa esitetään säädettäväksi, että henkilökohtaisen ensitunnistuksen tehnyt tunnistuspalvelun tarjoaja on oikeutettu kohtuulliseen korvaukseen (korvauksen enimmäismäärä/sähköinen ensitunnistus olisi v. 2014 hinnoittelun mukaisesti 6,45 euroa), ja että kerran tehdyllä henkilökohtaisella ensitunnistamisella ja luovutetulla tunnistusvälineellä on mahdollista tehdä useampi sähköinen ensitunnistus, jolloin jokaisesta sähköisestä ensitunnistamisesta ei voida veloittaa täysimääräistä kustannusta. Lausunnossa ei käy ilmi, miten kustannusten veloitusten oikeutusta seurataan, erityisesti VRK:n näkemyksen mukaan esityksessä tulisi täsmentää se, miten veloituksia ja laskutusperusteiden määräytymistä seurataan. VRK esittää tässä yhteydessä avattavaksi enemmän korvausmääriä ja -perusteita.

Esitys mahdollistaa sen, että tunnistuspalvelun tarjoajat voivat tarjota halutessaan sähköisen palvelun tarjoajille lisäpalveluja. Tunnistuspalvelun tarjoaja voi halutessaan tarjota esimerkiksi palvelua, joka mahdollistaa henkilön vahvan sähköisen tunnistuksen ketjutuksen seurannan. VRK esittää, että tällainen palvelu (vahvan sähköisen tunnistuksen ketjutuksen seuranta) tulisi säätää velvoittavaksi.

Yleisesti ottaen VRK näkee hyvänä uudistuksena sen, että sähköisesti voisi hakea uutta vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä voimassaolevalla välineellä. Tässä yhteydessä olisi kuitenkin huomioitava, ettei tulisi loputonta ja kontrolloimatonta tunnistuksen ketjutusta; toisin sanoen on kiinnitettävä huomiota henkilökohtaisen ensitunnistuksen perusteella myönnetyn vahvan sähköisen tunnistusvälineen voimassaoloaikaan ja sidottava ketjutetut tunnistukset jollain tavalla tähän ensimmäiseen myönnettyyn vahvaan sähköiseen tunnistusvälineeseen. Näin henkilön olisi aina jonkin ajanjakson jälkeen käytävä henkilökohtaisesti tunnistautumassa vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä haettaessa (identiteetin oikeellisuuden varmistamiseksi).

Valtioneuvoston asetuksesta vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajien välisen luottamusverkoston ohjeista

29.10.2014

Luottamusverkoston ohjeista, kuten hallinnollisista käytännöistä, teknisistä rajapinnoista sekä siirtohinnoittelusta, esitettäisiin säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella. VRK esittää, että asetukset ja ohjeet erotetaan toisistaan ja asetus luottamusverkoston ohjeista korvattaisiin asetuksella luottamusverkostosta.

1 § Luottamusverkoston hallinnolliset käytännöt ja rajapinnat

Pykälän 1 momentin mukaan yhteistyösopimuksen liitteinä on oltava jokaisen sopimukseen liittyneen toimijan tunnistuspalvelun kuvaus sekä siihen liittyvät turvallisuuskäytäntöjen kuvaukset.

VRK toteaa, että vaadituilla asiakirjoilla tarkoitettaneen tunnistus-/varmennepoliittika-asiakirjojen tapaista dokumentaatiota, jota vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajalta edellytetään ja joka on tunnistuspalvelua koskevaa kattavampaa dokumentaatiota, johon yhtenä osana sisältyy turvallisuuskäytäntöjen kuvaus.

Pykälän 2 momentin mukaan luottamusverkostoon kuuluvan toimijan vahvoilla sähköisillä tunnistusvälineillä on voitava tehdä muiden tunnistusvälineiden liikkeellelaskijoiden tunnistusvälineiden rekisteröinnin yhteydessä hakijan sähköinen ensitunnistaminen, eikä hyödynnettävän tunnistusvälineen liikkeellelaskija voi erikseen estää oman välineensä hyödyntämistä tunnistustapahtumassa.

VRK esittää, että tunnistusvälineiden rekisteröinnin sijasta momentissa säädetään tunnistusvälineiden hakemisesta sähköisesti. VRK viittaa tässä yhteydessä myös vahvan sähköisen tunnistamisen ja sähköisten allekirjoitusten lakiesityksen yhteydessä esittämäänsä: ”Tunnistuspalvelun tarjoajan myöntäessä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa säädetyn tunnistusvälineen, on alkuperäinen ensitunnistus tehty lain 17 pykälässä säädetyn mukaisesti. Pankkien myöntämien tunnistusvälineiden haltijoiden osalta ei ole kaikissa tapauksissa tehty alkuperäistä ensitunnistusta/ensitunnistusta lain 17 pykälässä säädetyn mukaisesti. VRK:n näkemyksen mukaan nykyisillä pankin tunnistusvälineillä ei voisi hakea sähköisesti VRK:n laatuvarmennetta, laatuvarmennetoiminnalle asetetut vaatimukset eivät täytyisi. Henkilökortin ja passin laatuvarmennetta tulisi voida hakea poliisihallituksen ohjeen mukaisesti sähköisesti heikommalla varmenteella, mikäli hakija tunnistetaan henkilökohtaisesti varmennealustaa luovutettaessa.”

VRK:n näkemyksen mukaan pykälän otsikointi ei vastaa pykälän sisältöä ja VRK esittää pykälän nimeämistä sisältöä vastaavalla tavalla; esimerkiksi *Luottamusverkoston yhteistyösopimus ja hakijan sähköinen ensitunnistaminen*. Lisäksi VRK toteaa, että luottamusverkoston yhteistyösopimus ja hakijan sähköinen ensitunnistaminen voisivat olla säänneltyinä myös omissa pykälissään.

2 § Siirtohinnoittelu

Pykälän 1 momentin mukaan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajan lähettäessä sähköiseen tunnisteeseen liittyvää tietoa toiselle sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajalle edelleen välitettäväksi, välitettävästä tunnistetiedosta *voidaan suorittaa* lähettäjälle korvaus.

29.10.2014

VRK toteaa, että vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 12 a §:n 3 momentin mukaan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajan lähettäessä sähköiseen tunnistusvälineeseen liittyvää tietoa toiselle sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajalle edelleen välitettäväksi, välitettävästä tunnistetiedosta *on suoritettava* lähettäjälle korvaus. VRK esittää lain ja asetuksen sääntelyn yhdenmukaistamista tältä osin.

Pykälän 4 momentin mukaan tunnistuspalvelun tarjoaja, joka edelleen välittää toisen tunnistuspalvelun tarjoajan tunnistamia loppukäyttäjien tietoja, maksaa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 12 a §:n 2 momentissa säädetyn korvauksen loppukäyttäjän tunnistaneelle tunnistuspalvelun tarjoajalle.

VRK esittää momentissa viitattavaksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 12 a §:n 3 momentissa ja tämän pykälän 1 momentissa säädettyyn korvaukseen.

3 § Sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajan vastuut luottamusverkostossa

Pykälän 1 momentin mukaan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa suhteessa muihin luottamusverkoston toimijoihin omista asiakkaistaan, näiden kanssa tekemistään sopimuksista, asiakkaille tuottamistaan tunnistusvälineistä ja niihin liittyvistä asiakkaiden korvausvaatimuksista.

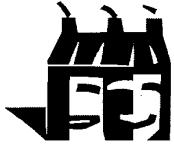
VRK pyytää täsmentämään mitä tässä todella tarkoitetaan, kun säädetään, että vastaa omista asiakkaistaan; mihin asti tässä momentissa tarkoitettu vastuu ulottuu, huomioiden myös mahdollisesti sovellettavat vastuunrajoitusklausuulit.

Pykälän 2 momentin mukaan jokainen Viestintäviraston rekisteröimä tunnistuspalvelun tarjoaja on veloitettu toimittamaan osana palvelun rekisteröintiä tunnistuspalvelun turvallisuuskäytännöt (esim. varmennepolitiikka) sekä ylläpitämään ja kehittämään niitä.

VRK toteaa, että vaadituilla asiakirjoilla tarkoitettaneen tunnistus-/varmennepolitiikka-asiakirjojen tapaista dokumentaatiota, jota vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajalta edellytetään ja joka on kattavampi dokumentaatio kuin turvallisuuskäytäntöjen kuvaus.

Pykälän 3 momentin mukaan tunnistuspalveluiden luottamusverkostossa jokainen tunnistuspalveluiden tarjoaja vastaa omalta osaltaan tarjoamastaan teknisestä rajapinnasta ja vastaavuudesta Viestintäviraston teknisiin rajapintakuvauksiin, rajapinnan toimivuudesta, saatavilla olosta sekä rajapinnan hyödyntämiseen liittyvän dokumentaation yhteiskäytöstä muiden luottamusverkostoon kuuluvien tunnistuspalveluiden tarjoajien kanssa.

Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 12 a §:n 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että luottamusverkoston hallinnollisista käytännöistä ja teknisistä rajapinnoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. VRK esittää asetuksessa säädettäväksi myös hallinnollisista käytännöistä tarkemmin. Lisäksi hallinnollisille käytännöille tulisi vaatia jonkinlainen (vuosittainen) ulkoinen auditointi tmv., jolla luottavat osapuolet voisivat saada vahvistusta, että ko. toimijan palvelut ovat kuvatulla tasolla. Auditointiperusteena olevat standardit pitäisi kuvata/määrittää joko laissa taikka Viestintäviraston toimesta.

29.10.2014

Pykälän 4 momentin mukaan yhteistyösopimuksessa kuvataan loppukäyttäjien palvelusopimusten yleiset ehdot. Luottamusverkostoon kuuluva tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa suhteessa muihin luottamusverkostoon kuuluviin tunnistuspalveluiden tarjoajiin omista asiakkaistaan, näiden kanssa tekemistä sopimuksistaan, asiakkaille tarjoamistaan tunnistuspalveluista sekä näihin liittyvistä vahingonkorvausvaatimuksista.

VRK esittää, ettei sääntelyllä tule estää/rajoittaa palveluntarjoajien ja asiakkaiden välistä sopimusvapautta. Lisäksi VRK pyytää täsmentämään mitä tässä todella tarkoitetaan, kun säädetään, että vastaa omista asiakkaistaan; mihin asti tässä momentissa tarkoitettu vastuu ulottuu, huomioiden myös mahdollisesti sovellettavat vastuunrajoitusklausuulit. Lisäksi VRK tiedustelee, että eroaako tässä momentissa säädetty tunnistuspalvelun tarjoajan vastuu asiakkaastaan 1 momentissa säädettyyn vastuuseen nähden, kun kyseessä on molemmissa momenteissa luottamusverkoston sääntelyn alaisten toimijoiden (vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajien) vastuu.

Pykälän 5 momentin mukaan luottamusverkoston kaikki jäsenet ovat veloitettuja esittämään auditointiraportin, joka ei ole yli kuusi kuukautta vanha, osana Viestintävirastolle tehtävää ilmoitusta ennen yleisölle tarjottavan vahvan sähköisen tunnistustoiminnan aloittamista. Auditoinnin voi suorittaa Viestintävirasto tai sen hyväksymä toimija. Viestintävirasto antaa teknisillä ohjeilla auditoinnin yksityiskohtaiset vaatimukset.

VRK esittää, että sääntelyssä huomioitaisiin myös palvelumuutosten vaikutukset auditointiraportin toimittamiseen myöhemmin, kun Viestintävirastolle ilmoitetaan palvelumuutoksista, eikä ainoastaan auditointiraportin toimittaminen aloitusilmoituksen yhteydessä.

VRK:n lausunnosta antavat lisätietoja:

Tekniset kysymykset: Pekka Jelekäinen, p. 0295 535 227, pekka.jelekainen@vrk.fi

Lainsäädännölliset ja varmennepolitiikkaan liittyvät kysymykset: Katja Lingonheimo, p. 0295 535 260, katja.lingonheimo@vrk.fi

Maksuasiat: Timo Salovaara, p. 0295 535 303, timo.salovaara@vrk.fi

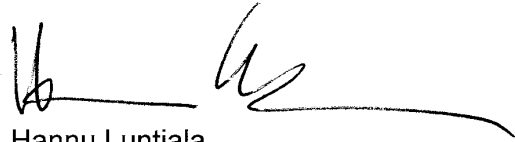
LAUSUNTO

2202/040/14

14 (14)

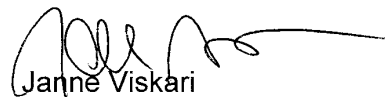
29.10.2014

Ylijohtaja

Hannu Luntiala

Johtaja

Jarne Viskari

JAKELU LVM:n kirjaamo, Markus Rahkola/ VM, Olli-Pekka Rissanen /VM

TIEDOKSI VRK:n kirjaamo, VRK:n johtoryhmä, Tarja Hyvönen VM / KAO